

“KORXONALAR RAQOBATDOSHЛИGINI OSHIRISHDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYALARNING O’RNI”

TILOVOVA MUHLISA JUMA QIZI

Denov Tadbirkorlik va Pedagogika Instituti Tadbirkorlik va boshqaruv fakulteti

Iqtisodiyot yo’nalishi 4-kurs 1i-21 guruh talabasi

+998 90-899-25-02 hgffttt285@gmail.com

OMONKELDIYEV JAMSHID UMID O’G’LI

Denov Tadbirkorlik va Pedagogika Instituti Tadbirkorlik va Boshqaruv fakulteti

Iqtisodiyot yonalishi 4-kurs 1i-21 guruh talabasi

+998 91-430-53-01 omonkeldievjamshid@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada raqamli transformatsiyalar yordamida korxonalarni raqobatdoshligini oshirishdagi roli, ularga oid nazariy-amaliy bilimlar haqida keltirib o’tilgan.

Kalit so’zlar: Raqobat, integratsiya, intellektual texnologiya, pirovard, tendensiya, strategiya, inventarizatsiya, funktsional, analog.

Abstract: In the article, the role of digital transformations in increasing the competitiveness of enterprises, theoretical and practical knowledge about them is mentioned.

Key words: Competition, integration, intelligent technology, bottom line trend, strategy, inventory, functional, analog.

Kirish: Korxonaning raqobatbardoshligini keltirib chiqaradigan sabablarni talqin qilish bo'yicha mavjud yondashuvlarni o'rganishimiz ularning ikkita asosiy guruhini ajratib olishga imkon beradi: - birinchi guruh yondashuvlari quyidagilarga asoslanadi: korxonalar raqobatdoshligining paydo bo'lishi ichki xususiyatga ega va dastlab korxonaning tashqi muhit bilan o'zaro ta'siridan mustaqil ravishda unga xosdir. Binobarin, raqobatbardoshlik - bu korxonaning sifat xarakteristikasi (qobiliyati), ya'ni unga xosdir. - yondashuvlarning ikkinchi guruhi quyidagilarga asoslanadi: raqobatbardoshlikning paydo bo'lishining sabablari korxonaga nisbatan tashqi (tizim sifatida ochiqligi va tashqi muhit bilan o'zaro bog'liqligi sababli) va ichki, unga bog'liq emas ochiqlik. Binobarin, raqobatbardoshlik korxonaning xususiyati hisoblanadi va faqat uning raqobatdoshlik (raqobat) shaklida bozorda kontragentlar bilan o'zaro ta'siri natijasida paydo bo'ladi.

Korxonalar raqobatbardoshligi barcha bo'g'inlari (makrodarajada) bir-biri bilan bog'liq. Ulardan birining rivojlanmaganligi boshqalariga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Masalan, innovatsion salohiyatni yuqori texnologiyalarni foydalanishga moslashtiruvchi yaxshi rivojlanmagan oliy ta'lim tizimisiz hamda ishlanma va tadqiqotlarni moliyalashtiruvchi samarali amal qiluvchi moliya tizimisiz amalga oshirib bo'lmaydi. Adolatli raqobat shart-sharoitlarining mavjud emasligi va rivojlanmagan tovarlar bozori innovatsion mahsulotga bo'lgan barqaror talabni va ishlab chiqarilayotgan mahsulot sifatini oshirishga raqobatlarini ta'minlamaydi hamda milliy innovatsion tizimlar va infratuzilmalar, ilmiy-texnik ishlanmalarning tijoratlashmaganligi ularni pirovard iste'molchiga etib borishiga imkon bermaydi. O'zbekiston sanoatining rivojlanish xususiyati sanoat tarmoqlarining qayta ishlash sohalarida fond qaytimi va mehnat unumdorligining jadal o'sish tendensiyasiga erishganligi hisoblanadi.

Raqamli transformatsiya analog jarayonlarni raqamligiga aylantirish uchun texnologiyadan foydalanishni anglatadi. Raqamli texnologiyalarga o'tish hayotimizning sun'iy intellektni qo'llaydigan barcha sohalariga ta'sir qildi - intellektual soatdan tortib, uy

yordamchilarigacha. Raqamli transformatsiya mashinali ta'lim, katta ma'lumotlar va Buyumlar Interneti kabi yangi texnologiyalarga bog'liq ravishda o'zgargan. Har qanday brendga raqamli transformatsiya juda zarur vosita hisoblanadi. Har qanday sohaning raqamli texnologiyalarga o'tishiga ko'plab sabablar bor va bu ularning dunyo miqyosiga chishiga turtki bo'lmoqda. Hozirgi vaqtda har qanday startapning biznes strategiyasi dastlab raqamli yondashuvlar asosiga qurilgan, chunki eski jarayonlar yangi biznes modellarga yo'l ochadi. Bu zamonaviy sohalar eski kompaniyalarga ta'sir ko'rsatgan "raqamli zarbalarga qarshi immunitetga ega, shuning uchun yangi ishtirokchilar samaradorligi bo'yicha o'z raqobatchilaridan oldinda turibdi.

Bu shuni anglatadiki, agar soha zamon bilan hamnafas bo'lishni xohlasa, raqamli davr talablariga javob beradigan tarzda ishlash tarzini yangilash kerak. Korxonalarining raqamli transformatsiyasi mamlakatlarga qarab farq qiladi. 2021 yilga ko'ra sohani raqamlashtirish indeksi McKinsey Global Institute indeksiga ko'ra Evropa o'zning raqamli salohiyatining 12%ni bergan bo'lib, Buyuk Britaniya indeksi bo'yicha AQSh bilan 17% bilan teng bo'lib turibdi.

Korxonalar zamonaviy texnologiyalarni qo'llagan holda an'anaviy aloqalarni raqamli aloqa bilan tezda almashtirmoqdalar. O'zgarishlarni qabul qiladigan va moslashuvchan korxonalar muvaffaqiyat qozonish imkoniyatiga ega hisoblanadi. Raqamli ma'lumotlardan samarali foydalanish uchun korxonalar yangi paydo bo'lgan texnologiyalarni sotib olib joylashtirishi, sinovdan o'tkazishi va foydalanishi kerak. Raqamli transformatsiya jarayonining boshida rivojlanish yo'nalishlarini, shuningdek, ushbu rivojlanishga yordam beradigan texnologiyalar majmuini aniqlash juda muhim. Shu bilan birga, korxonalar o'z resurslarining inventarizatsiyasini o'tkazishi, modernizatsiya qilishni talab qiladiganlarni ajratib ko'rsatishi kerak. Raqamli transformatsiyaning muvaffaqiyatli bo'lishida samaradorlikka erishish uchun xodimlar ish jarayonidagi har qanday o'zgarishlarga tayyor bo'lishi kerak.

Raqamlashtirish intellektual texnologiyalarni mavjud biznes jarayonlariga integratsiyalashni talab qiladi. Avval analog hujjatlar va aktivlarni raqamli ma'lumotlarga aylantirish kerak. Keyin jarayonlarni optimallashtirish usullarini topish kerak. Misol uchun, mavjud qurilmalar va mashinalarni Internet tarmog'iga integratsiya qilish uchun ularni shlyuzlar va sensorlar bilan ta'minlash kerak. Boshqa qurilmalar, masalan, virtual reallik apparatlari, mijozlarga xizmat ko'rsatish va inventarizatsiyani boshqarish kabi odamlar tomonidan amalga oshiriladigan jarayonlarni osonlashtirishi mumkin. Biron kompaniya tomonidan ishlatiladigan ERP tizimlari va rejalashtirish tizimlari hal qilinishi kerak bo'lgan vazifalarga mos kelishi kerak. Eng yaxshi ERP yechimlari sun'iy intellekt va kompyuterni o'rganishdan foydalanadi hamda keyingi raqamli transformatsiyani osonlashtiradigan tezkor va kengaytirilgan in-memory ma'lumotlar bazasida (operativ xotirada joylashadigan MB) ishlaydi.

Raqamli transformatsiya zamonaviy korxonaning barcha darajalari va funksional yo'nalishlarini birlashtiradi. Iar korxonalar rivojlanishi uchun zarur bo'lgan muhim vositalarni taqdim etadi. intellektual texnologiyalar korxonalarga faoliyat sohasiga oid murakkab ma'lumotlar to'plamlarini global miqyosda to'plash va tahlil qilishga yordam beradi.

Raqamli ma'lumotlardan samarali foydalanish uchun korxonalar yangi paydo bo'lgan texnologiyalarni sotib olib joylashtirishi, sinovdan o'tkazishi va foydalanishi kerak. Raqamli transformatsiya jarayonining boshida rivojlanish yo'nalishlarini, shuningdek, ushbu rivojlanishga yordam beradigan texnologiyalar majmuini aniqlash juda muhim. Shu bilan birga, korxonalar o'z resurslarining inventarizatsiyasini o'tkazishi, modernizatsiya qilishni talab qiladiganlarni ajratib ko'rsatishi kerak. Bu bosqichda, hatto biznesning yangi ehtiyojlariga

javob beradigan loyihalarni birinchi o'ringa qo'yish, shuningdek, raqamli transformatsiyaga to'sqinlik qilishi mumkin bo'lgan kamchiliklarni aniqlash mumkin. Raqamli transformatsiyaning muvaffaqiyatli bo'lishida samaradorlikka erishish uchun xodimlar ish jarayonidagi har qanday o'zgarishlarga tayyor bo'lishi kerak.

Xulosa. Mamlakatimiz taraqqiyotining istiqboli ham raqamli iqtisodiyot rivojlanishi va raqamli texnologiyalarning qamrov darajasiga tayanadi. Bunga erishish uchun raqamli iqtisodiyotni rivojlantirishning quyidagi asosiy shartlari va ustuvor yo'nalishlarini sanab o'tish maqsadga muvofiq: Raqamli texnologiyalar barqaror faoliyat ko'rsatishi uchun institutsional muhit va raqamli infratuzilmani yaratish, davlat xizmatlarini ko'rsatish, iqtisodiyotning real sektori tarmoqlari, sog'liqni saqlash, davlat kadastri va boshqa sohalarda raqamli texnologiyalarni keng joriy etish, shuningdek, O'zbekiston Respublikasi hududini rivojlangan mamlakatlar darajasida internet global tarmog'iga ulanish imkoniyatlari bilan imkon qadar to'liq qoplashni bosqichma-bosqich ta'minlash, aholining keng qatlamlari o'rtasida "raqamli savodxonlik"ni targ'ib qilish va kengaytirish, ularni axborot texnologiyalarini o'zlashtirishga jalb qilish maqsadida o'quv yurtlarida seminar, kurslar va boshqa tadbirlarni o'tkazish, raqamli iqtisodiyot sohasida me'yoriy-huquqiy bazani mustahkamlash va qonunchilik hujjatlarini takomillashtirish, raqamli iqtisodiyot talablariga javob beradigan mehnat bozorini tashkil etish va yangi texnologiyalarni tezkorlik bilan o'zlashtirish uchun mutaxassislar malakasini oshirib borish, innovatsion ishlanmalar bo'yicha zamonaviy ilmiy-ishlab chiqarish laboratoriyalarini tashkil etish. Xalqaro tajriba shundan dalolat bermoqdaki, bugungi kunda raqamli texnologiyalar asosan ilmiy hamjamiyat va xususiy sektorda jadal rivojlanmoqda. Shuning uchun davlat, aynan, ushbu sohalarda innovatsion loyihalar va ITkompaniyalarni qo'llab quvvatlagan holda qulay ekotizimni yaratishi lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Markova V.D. sifrovaya ekonomika: uchebnik /V.D. Markova. - M .: INFRAM,2019.- 186 s. - (Vysshee obrazovanie: Bakalavriat) ISBN 978-5-16-16-013859-6 (print).ISBN 978-5-16-16-106539-6 (online).
2. Саматов, С. М., & Сайдуллаев, А. (2020). О некоторых свойствах собственного значения двухчастичного дискретного оператора Шредингера. In *Modern stochastic models and problems of actuarial mathematics* (pp. 114-115).
3. Сайдуллаев, А. Ж. (2021). Связанные состояние гамильтониана системы двух произвольных частиц на решетке. *Экономика и социум*, (3-2), 301-309.
4. Кулжанов, У. Н., Сайдуллаев, А. Ж., & Эшмухамедов, А. Ё. (2021). Числовые характеристики случайной величины. *Проблемы современной науки и образования*, (4 (161)), 7-9. O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA 18-SON ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI 20.04.2023
5. Сайдуллаев, А. (2021). о спектре двухчастичного оператора шредингера системы двух произвольных частиц. *development issues of innovative economy in the agricultural sector*, 493.
6. Saydullaev, A., & Sh, D. (2021). High-tech ESL teaching methods for kids. *development issues of innovative economy in the agricultural sector*, 496.
7. Сайдуллаев, А., & Туйгунов, Ж. (2021). О СУЩЕСТВЕННОГО СПЕКТРА трехчастичного оператора шредингера, соответствующей.

8. Саматов, С. М., & Сайдуллаев, А. Ж. СПЕКТРАЛЬНЫЕ СВОЙСТВА двухчастичного дискретного оператора шредингера на решетке. современные проблемы математики, 169.

9. G.G.Golovenchik. sifrovaya ekonomika [Elektronnyy resurs] : ucheb.-metod. Kompleks. – Minsk : BGU, 2020.

10. Maxmudov A. X., Anarbaeva F. U. Raqamli ta'limda pedagogic texnologiyalarni qo'llash imkoniyatlari //Development issues of innovative economy in the agricultural sector. – 2021. – S. 476.

11. Убайдуллаев У. Ш. Обратная задача для смешанного нагруженного уравнения с оператором Римана-Лиувилля в прямоугольной области //Вестник КРАУНЦ. Физико-математические науки. – 2020. – Т. 31. – №. 2.

12. Isломов, В. I., and U. Sh Ubaydullayev. "On a Boundary-value Problem for a Parabolic-Hyperbolic Equation with Fractional Order Caputo Operator in Rectangular Domain." Lobachevskii Journal of Mathematics 41.9 (2020): 1801-1810.

